

مقاله پژوهشی: درک معنایی پیامدهای مدارای اجتماعی تماشاگران لیگ برتر فوتبال ایران؛ با تأکید بر احساس امنیت اجتماعی

محمدرضا بنی اسدی، بهرام قدیمی، کاوه خبیری، زهرا علیپور درویش؛ شهلا حجت^۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۰/۰۵

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۲/۱۱

چکیده

پژوهش حاضر با هدف درک معنایی پیامدهای مدارای اجتماعی تماشاگران لیگ برتر فوتبال ایران، با تأکید بر احساس امنیت اجتماعی با روش کیفی انجام شده است. جامعه آماری تعدادی از صاحب‌نظران جامعه‌شناسی ورزش بودند که از بین آن‌ها ۱۷ مصاحبه با روش نمونه‌گیری هدفمند انجام و با کمک نرم‌افزار مکس کیودا تحلیل شدند. برای گردآوری اطلاعات از روش مصاحبه، مشاهده و یادداشت میدانی بهره گرفته شد. یافته‌های پژوهش مجموعه‌ای از مضامین اولیه‌ای بود که طی فرایند کدگذاری باز گردآوری و از درون آن‌ها مقوله‌های فرعی استخراج شد؛ سپس در مرحله کدگذاری محوری، میان مقوله‌های فرعی ارتباط برقرار و پیامدهای مدارای اجتماعی تماشاگران در قالب پارادایم کدگذاری محوری تعیین شد؛ در مرحله کدگذاری گزینشی سیر داستان ارائه و مقوله هسته ترسیم گردید. نتایج نشان داد؛ پیامدهای مدارای اجتماعی منجر به کنش همدلانه و احساس امنیت اجتماعی در بین تماشاگران می‌شود و از طرفی فقدان مدارای اجتماعی باعث تضعیف پیوندهای اجتماعی تماشاگران می‌شود که باز نمود ظاهری آن؛ افزایش خشونت در بین آن‌ها خواهد بود. بنابراین؛ رعایت عدالت اجتماعی، مسئولیت‌پذیری مدیران ورزشی، ارتقای سطح کیفی رسانه‌ها برای همبستگی بیشتر بین تماشاگران، ایجاد فضایی امن در ورزشگاه و نهایتاً ترویج فرهنگ مدارای اجتماعی در بین تماشاگران بسیار ضروری به نظر می‌رسد.

کلیدواژه‌ها: مدارای اجتماعی، تماشاگران فوتبال، احساس امنیت اجتماعی

- ۱- دانشجوی دکتری گروه جامعه‌شناسی ورزش دانشکده علوم انسانی و اجتماعی واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. رایانامه: gbaniasadi@gmail.com
- ۲- دانشیار گروه جامعه‌شناسی ورزش دانشکده علوم انسانی اجتماعی واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده مسئول). رایانامه: dr.b.ghadimi@gmail.com
- ۳- استادیار دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. رایانامه: Sepkakh@yahoo.com
- ۴- دانشیار گروه مدیریت بازرگانی دانشکده مدیریت، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. رایانامه: z-alipour@iau-tnb.ac.ir
- ۵- استادیار دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، واحد کرج، دانشگاه آزاد اسلامی، کرج، ایران. رایانامه: dr.sh.hojjat@gmail.com

مقدمه و بیان مسئله

مدارا، یک مفهوم کلیدی در فلسفه، علوم سیاسی و علوم اجتماعی است (ورکویتن و دیگران، ۲۰۲۰: ۵۴۵) و عنصر ضروری برای فرهنگ دموکراتیک و شهروندی و مفهومی کلیدی در سیاست اجتماعی به‌شمار می‌رود که بدون آن، زندگی جمعی در جوامع چند فرهنگی دشوار و پرهزینه خواهد بود (قادرزاده و نصراللهی، ۱۳۹۸: ۸۹). مدارا را می‌توان پذیرش و کنار آمدن با افراد و گروه‌هایی که از نظر نظام ارزشی و عقیدتی با ما متفاوت هستند، تعریف کرد (کابایاشی^۱، ۲۰۱۰: ۵۴۷). مدارا یک نیروی متقابل در برابر سرکوب و مداخله منفی است که به دیگران اجازه می‌دهد تا زندگی موردنظر خود را اداره کنند. این نوع خاصی از آزادی می‌باشد که مستلزم بکارگیری مفهوم آزادی برای کسانی است که دوست ندارند یا برای اعمال و عقایدی که فرد آن‌ها را قبول ندارد. بااین‌حال، تحقیقات تجربی کمی به‌صراحت این دلایل را برای مدارا در نظر گرفتند که دو دلیل اصلی عبارت‌اند از: اول، اجتناب از تعارضات اجتماعی و دوم، احترام به موقعیت و حقوق برابر دیگران. این دو دلیل شبیه به دو شکل مدارا است و می‌تواند به‌طور هم‌زمان در جامعه وجود داشته باشد، یعنی تساهل همزیستی و تساهل احترام، این اشکال مدارا مبتنی بر نگرانی‌های عمل‌گرایانه و نه اصولی هستند و بنابراین ممکن است برای روابط بین گروهی در جوامع فرهنگی متنوع پیامدهای متفاوتی داشته باشد (ولتویس^۲ و همکاران، ۲۰۲۱: ۱۱۰۶). پس با-توجه به تعاریف می‌توان گفت در صورت وجود مدارا، روحیه نقادی و مسئولیت‌پذیری رشد می‌کند، روابط کلامی و ارتباطی بهبودیافته و امکان گفتگو در جامعه فراهم می‌شود و افراد جامعه برای کسب تجربیات تازه و گسترش نوآوری و مشارکت اجتماعی آماده می‌شوند و مدارا می‌تواند بستر ساز اعتماد و امنیت در جامعه بوده و به‌واسطه شکل‌گیری روابط معنی‌دار، روحیه جمعی را تقویت نماید و در صورت فقدان آن، روحیه انزواطلبی،

1. Verkuyten

2. Kobayashi

3. Velthuis

تکروی و گریز از کار جمعی در جامعه تقویت می‌شود (جلانیان بخشنده، ۱۳۹۷: ۱۳۶). در واقع مدارا با مؤلفه‌هایی چون وجود تنوع، اختلاف، ناخشنودی و نارضایتی، وجود آگاهی و قصد، احترام، توافق، وجود قدرت و توانایی مداخله و در نهایت کنترل خویشتن و مهار خویش در مداخله و مقاومت ملازم و همراه است (پیری و نیازی، ۱۴۰۰: ۱۵۳). باید توجه داشت مادامی که افراد جامعه‌ای دارای اعتقادات متفاوت باشند، با یکدیگر اختلاف پیدا می‌کنند و اگر قرار باشد بیش‌تر آن‌ها اهل مدارای اجتماعی نباشند، صلح اجتماعی غیرممکن خواهد شد (ادیبی سده و همکاران، ۱۳۹۱: ۳۵۴). در این شرایط جامعه دچار اختلال مقطعی می‌شود و تحت تأثیر عقاید قالبی از پیش تعیین‌شده و حساس با محوریت، قومیت، مذهب، یا هر نوع هویت دیگر قرار می‌گیرد و عدم تسلط بر این حیطه می‌تواند ضربه‌های بلندمدت و ماندگاری بر حافظه جمعی و تاریخی یک ملت، قوم، مذهب یا هر نوع هویت دیگر وارد نماید و در سطح وسیع‌تر اجتماعی، آسیب‌های پرهزینه، زمان‌بر و در مقطعی شاید آسیب‌های کمتر نشدنی در پی داشته باشد. در این شرایط مدیریت جامعه بدون داشتن شکیبایی اجتماعی، مدارا و تحمل عقاید دیگران متفاوت بسیار دشوار خواهد بود (قادرزاده و نصراللهی، ۱۳۹۸: ۹۰).

امروزه ورزش به‌عنوان یک پدیده اجتماعی و فرهنگی، نشانگر ورود افراد به شبکه روابط اجتماعی حساب می‌شود. ورزش عرصه ظهور رفتارها، نگرش‌ها، ارزش‌ها و بازنمایی‌های معنادار قرن بیست و یکم است. این پدیده چندبعدی، آن‌چنان در متن جهان زندگی انسان‌ها نفوذ نموده که امروز می‌توان با توجه به نگرش و فعالیت‌های ورزشی افراد طرز تفکر، سبک زندگی و میزان سرمایه اجتماعی افراد را بازشناسی کرد و از روی رفتارها و فعالیت‌های ورزشی، سایر فعالیت‌های زندگی را منسجم و پیش‌بینی نمود و انسجام و همبستگی را تحت تأثیر قرار دارد (نیک نژاد و همکاران، ۱۳۹۳: ۶۷). به‌طورکلی ورزش یکی از ضروری‌ترین نیازها و اساسی‌ترین نهادهای جوامع بشری است به‌طوری‌که کمتر کشوری را می‌توان یافت که فاقد سازمان ورزشی باشد (علیزاده و انتشاری، ۱۳۹۹:

۲) و از میان همه رشته‌های ورزشی که امروزه در جوامع مختلف رواج دارند بدون شک فوتبال از اهمیت و جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. امروزه فوتبال به ورزشی فرا منطقه‌ای تبدیل شده است و قابلیت بالقوه‌ای در آن وجود دارد که می‌تواند بر سیاست، اقتصاد و حتی فرهنگ تأثیر بگذارد. ضمن آن‌که حوزه فوتبال نیز خود تحت تأثیر حوزه‌های فوق قرار دارد. با توجه به ویژگی‌ها و کارکردهایی چون نظم، قانون، قاعده، تخصص، مهارت، هدایت، نظارت، تابعیت و حرکت جمعی می‌توان گفت که فوتبال مربوط به دوره مدرنیسم می‌باشد که توانسته در دنیای مدرن که اقتصاد، سیاست و فرهنگ مشخصه اصلی آن است، ساختار و سازمان مستحکمی را بنا نهد. بنابراین می‌توان گفت؛ فوتبال یک حوزه‌ای فراتر از صرف بازی دارد که در زندگی اجتماعی تأثیرگذار شده است (قاسمی و همکاران، ۱۳۸۸: ۷۰).

در جامعه جدید و با گسترش ارتباطات محلی، ملی و بین‌المللی مردمان سراسر دنیا، امکان تعامل وسیع و مداوم با یکدیگر را پیدا می‌کنند. با وجود چنین روابط گسترده، بی‌شک تفاوت‌ها و تناقضات نیز افزایش پیدا می‌کنند. لذا پذیرش و درک نظرات متفاوت یا همان مدارای اجتماعی حائز اهمیت است (اونق و همکاران، ۱۳۹۸: ۴۱۹) و چالش فراروی دولت‌ها، ملت‌ها و گروه‌های اجتماعی، یافتن شیوه‌های کانالیزه کردن این‌گونه روابط به سمت تجربیات دموکراتیکی خواهد بود که مفاهمه و گفتگو بین گروه‌های اجتماعی و نیز مبانی حقوق بشر، برابری جنسیتی، نژادی دینی، قومی و ... را تقویت کند. یکی از شیوه‌های عمده و رایج مدارا یا مدارای اجتماعی است. به همین دلیل برخی از اندیشمندان اجتماعی، مدارای اجتماعی را برای کنش ارتباطی ضروری می‌دانند و آن را جوهره دموکراسی می‌دانند (زمانی، ۱۳۹۹: ۱۸). که این موضوع درمیدان ورزش و به‌ویژه تماشاگران این میدان و کنش آن‌ها در آن نیز می‌تواند صادق باشد و به عبارتی مدارای اجتماعی شیوه‌ای است که می‌تواند در بین تماشاگران فوتبال که تعدادشان بی‌شمار است، برای کاهش رفتارهای توهین‌آمیز و تسهیل تعاملات بین آن‌ها مدنظر قرار گیرد. چرا که

میدان ورزش و به خصوص تماشاگران رشته‌های ورزشی، خصوصیات یک جامعه را دارد یا به زعم الیاس^۱ ورزش کلید شناخت جوامع و مدخلی مناسب برای تحلیل ساختارهای حاکم بر جوامع است (مهر آیین، ۱۳۹۳: ۱۷۱) و مثل اعضای جامعه دارای تفاوت‌های قومی، زبانی، دینی، جنسیتی و ... می‌باشند و تفاوت‌ها، بخش جدایی‌ناپذیری از زندگی اجتماعی و اصل حیاتی آن است. بنابراین تماشاگران فوتبال در کنار این تفاوت‌ها باید باهم ارتباط مسالمت‌آمیزی داشته باشند و با قبول و احترام به تفاوت‌های دیگران سعی در رفع مناقشات احتمالی داشته باشند، چراکه هرچه این تعارضات و مناقشات کمتر در بین آنان باشد، احساس امنیت و رضایت بیشتری خواهند داشت. یکی از این راه‌های حل مناقشات و تعارض‌ها، مدارای اجتماعی می‌باشد که می‌تواند باعث همزیستی مسالمت‌آمیز بین تماشاگران شود. به نظر می‌رسد که در چند دهه اخیر در کشور شاهد برخی رفتارهای در بین تماشاگران متفاوت از نظر قومیت، تیم، مذهب و ... بوده‌ایم که باعث شده است موضوع مدارای اجتماعی در بین تماشاگران فوتبال ایران با چالش مواجهه شده و یا به عبارت دیگر نامدارگری در بین تماشاگران فوتبال در ایران گسترش یابد (بنی اسدی، ۱۴۰۰: ۲۶). در این خصوص هرچند آمارهای دقیق و مشخصی در مورد تعاملات و رفتارهای مغایر مدارای اجتماعی، در ورزشگاه‌ها وجود ندارد اما مرور فضای مجازی، مطبوعات و رسانه‌های ورزشی نشان می‌دهد که این رفتارها در میدان ورزش فوتبال و از جمله در بین تماشاگران افزایش یافته است (اسلامی آزاد، ۱۴۰۱: ۱۶). این مسائل از اوایل ۱۳۵۰ و همزمان با آغاز برگزاری رقابت‌های فوتبال قهرمانی باشگاه‌های کشور موسوم به «جام تخت جمشید» به میزان بسیار اندک و به صورت گاه به گاه وجود داشته است که به موازات گسترش روز افزون فوتبال، افزایش جمعیت و شهرنشینی و اقبال عموم به این ورزش که آن را به پرتماشاگرترین ورزش کشور بدل کرده، افزایش یافته است (رحمتی ۱۳۸۲، ۲۵). بنابراین از جمله شیوه‌های مهمی که می‌تواند به‌ویژه مورد توجه دانشمندان علوم اجتماعی خصوصاً جامعه‌شناسان ورزشی در ایران قرار بگیرد، توجه به

بررسی و تعیین رویدادهای مربوطه روابط اجتماعی و نوع تعاملات و پیامدهای آن در بین هواداران و تماشاگران ورزش فوتبال در ایران است که از جمله آن موضوع مدارای اجتماعی و پیامدهای آن است. به نظر می‌رسد این شیوه پیشنهادی اندیشمندان اجتماعی باعث رشد روحیه گفتگو، بسترساز اعتماد و امنیت در بین تماشاگران فوتبال ایران شود و فقدان آن، روحیه انزواطلبی، تک‌روی و گریز از کار جمعی، افزایش درگیری‌ها، نزاع‌ها و ناهنجاری‌ها و در نتیجه احساس ناامنی را تقویت خواهد نمود. لذا پرداختن به موضوع مدارای اجتماعی به عنوان یک موضوع اجتماعی و لزوم توجه به پیامدهای آن و ارائه راهبردهای لازم برای ایجاد و افزایش آن در بین تماشاگران و رضایتمندی آن‌ها ضروری و از اهمیت برخوردار است. در این راستا دانشمندان و پژوهشگران در حوزه‌های علوم اجتماعی تحقیقات زیادی انجام داده‌اند که بیشتر این تحقیقات در حوزه مذهبی، قومیت‌ها و گروه‌های سیاسی انجام شده و تاکنون مطالعه‌ای در باب مدارای اجتماعی و پیامدهای آن در حوزه جامعه‌شناسی ورزش و تماشاگران فوتبال صورت نگرفته است لذا با توجه به کمبود پژوهش‌های کاربردی مبتنی بر رهیافت‌های نظری در حوزه جامعه‌شناسی ورزش درباره مدارای اجتماعی تماشاگران فوتبال باشگاه‌های ایرانی و پیامدهای آن تحقیق حاضر به دنبال شناسایی پیامدهای مدارای اجتماعی در بین تماشاگران لیگ برتر فوتبال ایران با تاکید بر احساس امنیت اجتماعی می‌باشد.

مبانی نظری

پیشینه پژوهش:

پژوهش‌های متعددی در مورد موضوع مورد مطالعه یعنی مدارای اجتماعی در حوزه‌های اجتماعی، انجام شده که به برخی از مهم‌ترین آن‌ها اشاره شده است.

بنی اسدی و همکاران (۱۴۰۰) تحقیقی با عنوان «ارائه الگوی مدارای اجتماعی تماشاگران باشگاه‌های لیگ برتر فوتبال ایران» با استفاده از نظریه داده بنیاد انجام داده‌اند که در این پژوهش شرایط علی، زمینه‌ای، مداخله‌گر، راهبردها و پیامدهای مدارای اجتماعی مشخص

شده است و پژوهش‌گر معتقد است که این عوامل در توسعه مدارای اجتماعی تماشاگران فوتبال مهم است.

ذکائی و امیری مقدم (۱۴۰۰) تحقیقی با عنوان «برساخت اجتماعی مدارا در زندگی شهری» با استفاده از نظریه مبنایی انجام داده‌اند. به نظر آنها مدارا امری سیال و مدرج (مدارای منفعلانه یا تسلیم، مدارای فعال و عدم مدارا) است.

قادرزاده و نصرالهی (۱۳۹۸) تحقیقی با عنوان «مدارای اجتماعی در جوامع چندفرهنگی: مطالعه پیمایشی اقوام شهر میاندوآب» انجام داده‌اند. یافته‌ها مدارای اجتماعی در بین پاسخگویان را در سطح متوسط ارزیابی کرد و در میان ابعاد مدارا، بیشترین میانگین به مدارای هویتی اختصاص داشت. برمبنای نتایج تبیینی، شکل‌های سرمایه (اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی) با مدارای اجتماعی در ابعاد چهارگانه رابطه مستقیم داشتند. همچنین، با شدت یافتن جهت‌گیری قومی و دینی پاسخگویان، مدارای اجتماعی کاهش یافت.

بهشتی و دیگران (۱۳۹۸) در «تبیین جامعه‌شناختی رابطه هوش فرهنگی و مدارای اجتماعی بین شهروندان شهر یاسوج» که با روش پیمایشی با نمونه‌ای ۴۰۰ نفری از ساکنان شهر یاسوج به شیوه نمونه‌گیری تصادفی چندمرحله‌ای انجام داده است، به این نتیجه رسید که ارتباط معنادار، مستقیم و مثبتی بین میزان هوش فرهنگی و مدارای اجتماعی وجود دارد. زالی‌زاده و همکاران (۱۳۹۷) تحقیقی با عنوان «بررسی عوامل خانوادگی مؤثر بر مدارای اجتماعی (مورد مطالعه: دانشجویان دانشگاه شهید چمران اهواز)» انجام داده‌اند. نتایج نشان‌داد از بین متغیرها تنها دو متغیر دین‌داری خانواده و سبک تربیتی اقتدارگرایانه با مدارای اجتماعی رابطه معنادار داشتند و بقیه متغیرها یعنی سبک تربیتی دموکراتیک و سهل‌گیرانه و شبکه روابط اجتماعی خانواده با مدارای اجتماعی رابطه معنادار نداشتند. نتایج تحلیل رگرسیونی نیز نشان‌داد متغیرهای مستقل مقاله به میزان ۳۸/۵ درصد، تغییرات متغیر مدارای اجتماعی را پیش‌بینی می‌کنند.

خجسته و همکاران (۱۳۹۷) تحقیقی با عنوان «آزمون مدل مدارا با رویکرد اسلامی در بافت زندگی زناشویی» انجام داده‌اند. یافته‌های این پژوهش نشان داد که مدارا با رو یکرد اسلامی نقش تعیین کننده‌ای در پیش‌بینی صمیمیت زناشویی ایفا می‌کند.

بیاتی و دیگران (۱۳۹۷) در پژوهش؛ تبیین جامعه‌شناختی چالش‌ها و فرصت‌های مرتبط با مدارای اجتماعی شهروندان شهر تهران که با روش کمی انجام شده است، به این نتیجه رسیدند که هر چند بین متغیرهای دینداری، اعتماد اجتماعی، ارزش‌های ابراز وجود و احساس امنیت اجتماعی به‌عنوان فرصت‌های مرتبط با مدارای اجتماعی رابطه معنادار و مستقیمی وجود دارد اما بین فردگرایی و جزم اندیشی شهروندان با مدارای اجتماعی، رابطه معناداری ملاحظه نگردید.

آقایی و صفاری (۱۳۹۷) در پژوهشی باعنوان «بررسی جرم شناختی خشونت تماشاگران فوتبال» به این نتیجه رسیدند که سن، میزان کنترل خانواده و پایگاه اقتصادی و اجتماعی، تاثیر منفی معنادار و سابقه دعوا، نزاع، تنش، ناکامی، مصرف سیگار، سابقه مجرمانه بین دوستان و خویشاوندان، سابقه مجرمانه، عزیمت جمعی و گروهی، ارتباط با باشگاه و مسوولان و عدم سازگاری انتظارات، دارای تاثیر مثبت و معنادار در ارتکاب تماشاگران فوتبال تیم های استقلال و پرسپولیس به خشونت است.

کراولی^۱ و والش^(۲۰۲۱) در تحقیقی باعنوان «مدارا، سرمایه اجتماعی و رضایت از زندگی» با بررسی داده های مربوط به زندگی در حال‌گذار در کشورهای در حال‌گذرا اتحادیه اروپا به این نتیجه می‌رسند که بین مدارا و رضایت از زندگی رابطه معنادار و مثبتی وجود دارد.

ولتویس^۲، ورکویتن^۱ و اسمیکس^(۲۰۲۱) در تحقیقی باعنوان «اشکال مختلف مدارای اجتماعی» دو شکل اصلی مدارای اجتماعی (احترام و مدارای همزیستی) را بین بیشتر

1- crowley

2- walsh

3- velthuis

هلندی‌ها در مورد مهاجران بررسی کرده‌اند. آن‌ها به این نتیجه می‌رسند که بین احترام و مدارای هم زیستی تمایز وجود دارد. این دو روابط متفاوتی با پذیرش شیوه‌های اقلیت دارند.

برگرن^۳ و نیلسون^۴ (۲۰۲۰) در پژوهشی با عنوان «مدارا در ایالات متحده: آیا آزادی اقتصادی، نگرش نژادی، مذهبی، سیاسی و جنسی را تحت تاثیر قرار می‌دهد؟» نشان دادند که متغیر تغییر در آزادی اقتصادی بر مدارا در یکی از مهم‌ترین کشورهای بازار محور، ایالات متحده کاملاً معنی‌دار است. در مقابل، یک نظام مالیاتی کلی (عمومی) نسبت به همه نژادها، جنسیت‌ها، مذاهب و ... ارتباط مثبت اقتصاد آزاد را با رفتار همراه با مدارا خواهد داشت.

ورکویتن و همکاران (۲۰۲۰) در پژوهشی توصیفی با عنوان «پیامدهای منفی تحمل شدن: تحمل از دیدگاه هدف» بیان نمودند که تحمل بین گروهی یک نیاز برای زندگی با تنوع و فعالانه توسط نهادهای محلی، ملی و بین‌المللی است. آن‌ها به این نتیجه رسیدند که بیشتر پیامدهای روانشناختی تحمل شدن در سطح شخصی، بین فردی و درون گروهی است. روی هم رفته، این کار اولین استدلال نظری و مروری بر معنای تحمل با در نظر گرفتن پیامدهای منفی تحمل در ملل مختلف را ارائه می‌دهد.

بناشچیکووا و همکاران (۲۰۱۵) در تحقیقی کیفی با عنوان «نگرش‌ها و تحمل در ساختار آمادگی فردی برای تعامل بین فرهنگی» در کشور روسیه انجام دادند و به این نتیجه رسیدند که امروز، در جامعه چند فرهنگی روسیه یک تعامل ضرورت دارد و لازمه آن توجه و اهمیت به آموزش چند فرهنگی، آموزش فرهنگ انسانی، فرهنگی که یک شخصیت خلاق، فعال و مولد در یک محیط چند فرهنگی است. آموزش چند فرهنگی

1- verkuyten

2 -&smeeke

3-Berggren

4-Nilsson

3-Banshchikova

براساس اصل گفت‌وگو چند فرهنگی، می‌تواند یک سهم قابل توجهی برای تعامل بین فرهنگی باشد.

در پژوهشی دیگر، دجالال (۲۰۱۹) با عنوان «ارزش اجتماعی و اقتصادی ورزشی: تقویت سرمایه اجتماعی از طریق فوتبال» به بررسی جنبه‌های سرمایه اجتماعی در ورزش پرداخته‌اند. نتایج نشان داده که ورزش منجر به تقویت سرمایه اجتماعی است و همچنین باعث تقویت همکاری و کار با هم، بهبود شبکه‌های اجتماعی، ویژگی‌های شخصیتی به عنوان افراد و جامعه می‌شود.

مروری بر مطالعات تجربی مدارای اجتماعی نشان می‌دهد که؛ اولاً، مدارای اجتماعی از جمله مفاهیمی است که در مطالعات تجربی و میدانی به‌ویژه در رشته جامعه‌شناسی و جامعه‌شناسی ورزش کمتر مورد توجه قرار گرفته و این کاستی در عرصه تحقیقات و مطالعات انجام شده به‌ویژه در داخل ایران به وضوح قابل پیگیری است. ثانیاً اکثر تحقیقات انجام شده در حوزه سیاسی و دینی انجام شده است که با مروری بر این تحقیقات می‌توان برخی از مهم‌ترین متغیرهای مرتبط مدارای اجتماعی را یافت. در تحقیقات صورت گرفته که بیشتر به عوامل موثر بر مدارای اجتماعی پرداخته‌اند، فرضیه‌ها و رویکردهای متعددی مطرح شده است از جمله: میزان تماس بین افراد، رقابت، یادگیری، تاثیر، تحصیلات، سن، شبکه‌های اجتماعی، مکان، نقش رسانه‌ها، سرمایه فرهنگی، مدرسه، نقش انجمن‌ها، و ... ثالثاً تحقیقات انجام شده بیشتر با روش کمی و پیمایشی صورت گرفته است ضمن اینکه تاکنون پژوهشی در رابطه با پیامدهای مدارای اجتماعی در بین تماشاگران در ایران انجام نشده است. بنابراین در این پژوهش ضمن واکاوی مفهوم مدارای اجتماعی تماشاگران فوتبال با روش کیفی در حوزه جامعه‌شناسی ورزش، پیامدهای شکل‌دهنده آن را با تاکید بر احساس امنیت در بین آن‌ها را شناسایی و پژوهش‌گران را به مقوله مدارای اجتماعی در این زمینه به عنوان شیوه‌ای نو در جهت تعاملات مثبت انسانی در بین تماشاگران جلب نموده است.

ادبیات پژوهش:

مدارای اجتماعی:

در ادبیات موضوعی مربوط به مدارا، از واژه‌های زیادی که معادل واژه لاتین تولرنس^۱ یا تولریشن^۲ هستند، سخن می‌رود. گروهی آن را معادل کلمه رواداری (آشوری، نیکفر)، جمعی دیگر آن را مدارا (نیکفر، فولادی، سروش و شبستری و ملکیان) و کسانی دیگر آن را تحمل (حنایی کاشانی)، گروهی آن را تسامح (نراقی) و تساهل (بشیریه) یا بردباری (فولادوند) ترجمه می‌کنند و هر یک نیز برای انتخاب این واژه‌های معادل، دلایل خاص خود را دارند (عظیمی گرگانی، ۱۳۹۲: ۸)، اما در بیانیه اصول مدارا که طی نشست بیست و هشتمین کنفرانس عمومی یونسکو در ۱۶ نوامبر ۱۹۹۵، مورد تصویب دولت‌ها قرار گرفت، مدارا چنین تعریف شده است: احترام گذاشتن، پذیرش و ارج نهادن به فرهنگ‌های متنوع پیرامونمان، اشکال مختلف آزادی بیان و شیوه‌های متنوع انسان بودن (آگیوس^۳ و آروزویچ^۴، ۲۰۰۳: ۱۲).

در مورد ابعاد و شاخص‌های مدارای اجتماعی کامل‌ترین مدل، مدل‌کینگ است که یکی از مدل‌های مفهومی است که تقریباً تمام ابعاد مدارا را پوشش می‌دهد. کینگ، تساهل را چنین تعریف می‌نماید: ما آن‌چه را که اصلاً قبول نداریم می‌پذیریم ولی ظاهراً در این تعریف تناقض وجود دارد؛ چرا که متضمن پذیرش چیزی است که رد می‌شود. به هر صورت کینگ مفهوم تساهل (مدارا) را از رفتارهای مشابه با رفتار مدارا گرایانه تفکیک می‌نماید و برای مدارای اجتماعی چهار بعد قائل می‌شود. مدارای عقیدتی: مدارا نسبت به وجود یا بیان و یا تبلیغ عقایدی مخالف با عقاید عامل تساهل، مثل باور به دگراندیشی، نسبی‌گرایی فرهنگی عدم تعصب، باور به آزادی عقیده دیگران. مدارای سازمانی: این نوع

1 -tolerance

2 -toleration

3 -Agius

4 -Ambrosewic

از مدارا، شناسایی حق گردهم‌آیی صاحبان عقاید مختلف و ایجاد نهادهای مربوطه به حل و فصل تضادها و حق اعتراض در قالب نشریات یا راهپیمایی‌ها را می‌پذیرد. مدارای هویتی: اعمال مدارا نسبت به ویژگی‌های غیراختیاری دیگران مانند ملیت، جنس، نژاد، طایفه، زبان، دین و ... را مدارای هویتی می‌نامند. مدارای رفتاری: مدارا نسبت به رفتارهای مختلف دیگران (قانونی - غیرقانونی) مانند روابط جنسی، رفتار با مجرمان و عدم سخت‌گیری نسبت به بعضی از جرم‌ها در جامعه (کینگ، ۱۹۷۶: ۴۰).

مدارا از جمله موضوعاتی است که در سده‌های اخیر در فلسفه سیاسی غرب از آن فراوان سخن به میان آمده و اندیشمندان سیاسی مغرب زمین تلاش گسترده‌ای برای نظریه‌پردازی در این حوزه انجام داده‌اند. نظریه تساهل بر بسترها و ریشه‌های فلسفی و نظری خاص خود رشد، نمو و به بالنگی رسید؛ اما توجه بیش از حد متفکران یادشده به این مقوله را باید بیش از هر چیز در فضای مذهبی و سیاسی خاص اروپای قرون وسطا و نیز سده‌های پس از آن جست (بشیریه، ۱۳۷۴: ۶۹)، اما با صنعتی‌شدن جوامع اروپایی تسامح، مدارا و تساهل علاوه بر حوزه مذهبی و سیاسی وارد سایر حوزه‌های اجتماعی زندگی جامعه اروپایی شد و کم‌کم این مفاهیم به کشورهای جهان سوم و در ارتباطات بین‌مردمی وارد شد. در پژوهش حاضر مدارای اجتماعی در حوزه جامعه‌شناسی ورزش به عنوان یکی از حوزه‌های مهم جامعه مدرن مورد بررسی قرار گرفت.

برای تفسیر و تبیین نظری مدارای اجتماعی در گروه‌های مختلف، دیدگاه‌های گوناگونی ارائه شده است که اکثر این نظریات به بازشناسی عوامل مؤثر بر این رفتار اجتماعی پرداخته‌اند. این رویکردها بر عوامل هستی‌شناختی، زیست‌شناختی، جامعه‌شناختی و روان‌شناختی اجتماعی تأکید کرده‌اند (جهانگیری و افراسیابی، ۱۳۹۰: ۳). متفکرینی که مبنای هستی‌شناختی برای مدارا و عدم مدارا در نظر می‌گیرند، بر این باورند که ناسازگاری و عدم مدارا، در سرشت طبیعت بنا نهاده شده و عین عالم طبیعت است (فتحعلی، ۱۳۷۸:

۲۹). گروهی دیگر از متفکرین بر نقش عوامل زیست‌شناختی بر مدارا و عدم مدارا تأکید می‌کنند و بر این باورند که عدم مدارا صرفاً ریشه‌های زیست‌شناختی دارد (اکو، ۱۳۷۸: ۱۵). متفکرینی هم بر نقش عوامل شخصیتی متمرکز بر مدارای اجتماعی متمرکز می‌شوند و نهایتاً در رویکرد جامعه‌شناختی به مدارا بر نقش مؤثر نهادها و ساختارهای اجتماعی در رفتارهای مداراجویانه و پیامدهای آن بر نهادها و ساختارهای اجتماعی تأکید می‌شود. در رویکرد جامعه‌شناختی به مدارای اجتماعی بر نقش مؤثر گروه‌ها، نهادها و ساختارهای اجتماعی در رفتارهای مداراجویانه و بالعکس تأکید می‌شود (فراستخواه، ۱۳۸۹: ۶).

در جامعه‌شناسی نظریه‌پردازان زیادی به بحث در مورد مدارای اجتماعی پرداخته‌اند. دورکیم، هابرماس، و گت (۲۰۰۲)، پاتنام، والرز (۱۳۸۳)، اینگلهارت (۱۹۹۲)، اینگلهارت، بوردیو، کاستیگلیون، مک کینون، گیدنز، آدورنو و ... جزء این نظریه‌پردازان می‌باشند. با توجه به این که مدارای اجتماعی در غرب بیشتر در حوزه دین مطرح شده بود (فیروزجائیان و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۲)، بیشتر نظریات جامعه‌شناختی مدارای اجتماعی نیز در این خصوص مطرح شده‌اند و صبغه دینی دارند (محسنی تبریزی، ۱۳۹۵: ۲۷۰).

۱-Durkheim

۲-Habermas

۳-Voget

۴-Patname

۵-Valers

۶-Inglehart

۷-Bourdieu

۸-McKinnon & Castiglione

۹-Gidens

۱۰-Adorno

احساس امنیت: امنیت از نیازها و انگیزه‌های اساسی انسان به‌شمار می‌رود. مفهوم احساس امنیت اشاره به پدیده‌ای ذهنی دارد و نه واقعیت عینی، این پدیده حاصل استنباطی ذهنی از تهدیدات بالقوه موجد وحشت عمومی است که بعضاً برخی از آن‌ها در سطح فردی و یا عمومی به فعل در می‌آیند و می‌توانند برای عموم مردم ایجاد مخاطره کنند؛ بنابراین می‌توان گفت که احساس ناامنی حاصل درک تهدید از سوی جامعه مخاطب است به‌نحوی که آن‌ها تبدیل تهدید به عمل را قریب‌الوقوع تلقی نمایند یا این ذهنیت به‌نحوی به آن‌ها القاء شود. از سوی دیگر آن‌ها تامین‌کنندگان امنیت را در برابر این تهدیدات ناتوان فرض نمایند. این احساس از تجربه‌های عینی و اکتسابی افراد از شرایط و اوضاع پیرامونی ناشی می‌شود، بنابراین افراد به صورت‌های گوناگون آن را تجربه می‌کنند. باید توجه داشت آنچه مدنظر است احساس امنیت در معنای واقعی آن و لازم است بین این مسئله و مسئله ناامنی مرضی که جنبه کاملاً شخصی دارد تفکیک قائل شد (بیات و قنبری، ۱۳۹۷: ۹۰). به‌طورکلی احساس امنیت پدیده‌ای دارای ابعاد گوناگون می‌باشد، این احساس ناشی از تجربه‌های مستقیم و غیر مستقیم افراد از شرایط و اوضاع محیط پیرامونی است و افراد مختلف به-صورت‌های گوناگون آن را تجربه می‌کنند. به لحاظ روش‌شناسی احساس امنیت سازه‌ای چند بعدی است و در ارتباط با شرایط اجتماعی و افراد مختلف به گونه‌های متفاوت ظهور یافته و به اشکال مختلف نیز قابل سنجش و اندازه‌گیری است. بر این مبنا به‌نظر می‌رسد که احساس امنیت با بسیاری از متغیرهای اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی جامعه ارتباط داشته باشد (رضا زاده و علمی، ۱۳۹۳: ۱۱۶).

۲. روش پژوهش

باتوجه به هدف پژوهش - شناسایی پیامدهای مدارای اجتماعی تماشاگران - از روش تحقیق کیفی و نظریه زمینه‌ای اگلاسر^۱ و استراوس^۲ استفاده و براساس این نحله به بررسی پیامدهای مدارای اجتماعی پرداخته شد سپس با اجرای مصاحبه عمیق و طرح پرسش برای اکتشاف و توصیف این پیامدها از متن مصاحبه‌ها اقدام شد. برای تحلیل مصاحبه‌ها، متن مصاحبه‌ها بررسی و الگوهای موجود در گفته‌ها کشف شد. مشارکت‌کنندگان پژوهش، شامل ۱۷ نفر از افراد متخصص (دکتری و دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی ورزش) که به شکل انتخابی (هدفمند) بودند. هر مصاحبه بین ۴۵ تا ۵۵ دقیقه به طول انجامید. درحالی‌که بعد از مصاحبه دهم، تقریباً داده‌ها تکراری و اشباع نظری حاصل شده بود، برای اطمینان و اعتبار بیشتر، این فرایند تا مصاحبه آخر ادامه یافت. سپس مصاحبه‌های حاصله در نرم‌افزار مکس کیودا ۱۰ قرار داده شده و کدگذاری باز انجام شد. برای جمع‌آوری اطلاعات مربوط به مبانی نظری، از روش کتابخانه‌ای استفاده شد. همچنین برای گردآوری داده‌ها، از مصاحبه با افراد متخصص و در کنار آن از روش‌های مشاهده مشارکتی و یادداشت‌های میدانی بهره گرفته شد.

مراحل کدگذاری مصاحبه‌ها به‌صورت ۳ مرحله (اولیه، ثانویه و گزینشی) براساس روش زمینه‌ای انجام گرفت. در مرحله کدگذاری اولیه (باز)، به همه نکات کلیدی مصاحبه‌ها عنوانی داده شد، سپس همه این عناوین در جداولی آورده شدند که کدهای اولیه براساس تحلیل جمله به جمله یا کدگذاری در سطح پاراگراف به پاراگراف، بعد از اتمام هر مصاحبه انجام شد. در گام دوم (کدگذاری ثانویه) کدهای اولیه به دلیل فراوانی آنها، به کدهای ثانویه تبدیل شدند، سپس، چند کد ثانویه به کد مفهومی و در نهایت مقولات فرعی مشخص و ارائه شدند. در

1- Grounding Grounded Theory

2- Barney G.Glaser

3- Anselm L.Strauss

گام نهایی (کدگذاری گزینشی)، فرایند ارتباط‌دهی در کدگذاری محوری بر بسط و گسترش یکی از طبقات قرار گرفت. این کار براساس مدل پارادیمی که شامل پیامدهای مدارای اجتماعی در بین تماشاگران ارائه و نسبت به استخراج مقوله هسته اقدام شد.

در این پژوهش از روش نمونه‌گیری هدفمند استفاده شده است. این روش نمونه‌گیری برخلاف انواع نمونه‌گیری کمی، مرحله مستقلی نیست، بلکه از لحظه ورود به میدان مطالعه و گردآوری داده‌ها تا ساخت نظریه و آرایه گزارش نهایی تحقیق همواره محقق را راهنمایی کرده و جهت می‌بخشد، محقق در هر مرحله از تحقیق رهیافت بازاندیشانه و بازگشتی به داده‌ها و در صورت لزوم برگشت به میدان مطالعه‌ی اولیه به دنبال داده‌هایی می‌گردد که مفاهیم و مقوله‌های وی را به اشباع نظری مطلوب برساند (بهرامی، ۱۳۷۴: ۵۱).

به منظور اعتباربخشی به نتایج پژوهش حاضر از روش کنترل اعضا که اولین بار برای دقت‌مندی تحقیق توسط لیکلن^۲ و گوبا^۳ رایج شد، استفاده شده است. فرایند تأییدپذیری توسط مصاحبه شونده‌گان به صورت، ارزیابی چند تن از متخصصان خارج از فرایند پژوهش و با بازبینی و اصلاح براساس نظر این متخصصان انجام شد. فرایند اعتبارسنجی آن نیز، با ارزیابی شرکت‌کنندگان از پژوهش و به شکل ارسال کدهای استخراج شده از نظریه زمینه‌ای پژوهش به سایر شرکت‌کنندگان بود، که نقطه نظر ایشان در اکثر موارد اعمال شد.

۳. تجزیه و تحلیل یافته‌ها

در این پژوهش به منظور رسیدن به هدف پژوهش، پس از مطالعات صورت گرفته و مصاحبه نیمه ساختاریافته با ۱۷ نفر از افراد متخصص (دکتری و دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی ورزش) انجام گرفت. در حالی که بعد از مصاحبه دهم، تقریباً داده‌ها تکراری بودند

1 - Saturation

2 - Yvonna Lincoln

3 - Egon Guba

و اشباع نظری حاصل شده بود، برای اطمینان و اعتبار بیشتر، این فرایند تا مصاحبه آخر ادامه یافت. سپس مصاحبه‌های حاصله در نرم‌افزار مکس کیودا ۱۰ قرار داده شده و کدگذاری باز انجام شد و یافته‌های مربوطه کدگذاری پیامدهای مدارای اجتماعی تماشاگران فوتبال به شرح ذیل استخراج گردید.

در اولین مرحله (کدگذاری باز) به همه موضوعات کلیدی مصاحبه‌ها در نرم‌افزار مکس کیودا عنوانی داده شد، سپس همه این عناوین در جداول آورده شدند. کدهای اولیه براساس، تحلیل جمله به جمله یا کدگذاری در سطح پاراگراف به پاراگراف، بعد از مصاحبه‌ها انجام شد. در این مرحله در بخش پیامدهای مدارای اجتماعی تماشاگران فوتبال ۴۰ کد اولیه از سوی متخصصین و صاحب‌نظران اجتماعی ارائه شد. سپس در مرحله دوم (کدگذاری محوری) کدهای اولیه به دلیل فراوانی آن‌ها، به کدهای ثانویه تبدیل شدند، و سپس چند کد ثانویه تبدیل به کد مفهومی شدند. در نهایت مقولات محوری پیامدهای مدارای اجتماعی (۳۲ مورد) مشخص و در نظمی منطقی قرار داده شده است که براساس تحلیل مصاحبه‌های انجام شده، پیامدهای مدارای اجتماعی در بین تماشاگران فوتبال از نظر صاحب‌نظران در ۴ مقوله محوری (۱) پیامدهای اجتماعی (۲) پیامدهای فرهنگی (۳) پیامدهای اقتصادی (۴) پیامدهای سیاسی، به شرح جدول (۲) جای گرفت.

پیامدهای اجتماعی: پیامدهای اجتماعی مدارای اجتماعی در بین تماشاگران از نظر اکثر صاحب‌نظران شامل مصادیق زیر بود؛ افزایش بهزیستی و رفاه تماشاگران، کاهش تبعیض در بین تماشاگران و تیم‌های حاضر در لیگ برتر ایران، کمک به برقراری نسبی عدالت اجتماعی در بین تیم‌های حاضر در لیگ برتر ایران، انسجام اجتماعی در بین تماشاگران تیم‌های حاضر در لیگ برتر ایران، تقویت حس وحدت گروهی در بین تماشاگران تیم‌های حاضر در لیگ برتر ایران، افزایش سطح اعتماد، افزایش نشاط اجتماعی، لذت بردن از ورزش در بین تماشاگران تیم‌های حاضر در لیگ برتر ایران، بود. همچنین به نظر اکثر متخصصین حوزه ورزش وجود مدارای اجتماعی موجب خواهد شد ورزشگاه‌ها به محیطی برای جامعه‌پذیری مبدل شود و کاهش رفتارهای ضد اجتماعی در ورزشگاه، کاهش

خسونت‌های فیزیکی و زبانی، رضایت اجتماعی در بین تماشاگران تیم‌های حاضر در لیگ برتر ایران را در پی خواهد داشت. نهایتاً این‌که تفاوت‌های هویتی در بین تماشاگران به رسمیت شناخته و همه برای این تفاوت‌ها احترام قائل خواهند شد و از همه مهم‌تر اینکه مدارای اجتماعی در بین تماشاگران تیم‌های حاضر در لیگ برتر ایران نهادینه خواهد شد.

پیامدهای فرهنگی: پیامدهای فرهنگی در این پژوهش از نظر صاحب‌نظران شامل؛ افزایش امید در بین تماشاگران فوتبال، شناسایی افراد مستعد در نقاط مختلف کشور، حضور اقلات و جنسیت‌های مختلف در ورزشگاه، اقناع یا عقب‌نشینی مخالفان حضور خانم‌ها در ورزشگاه، استقبال از تماشای بازی‌های لیگ برتر فوتبال ایران، احترام بیشتر به ارزش‌ها و اعتقادات دیگران متفاوت، الگوسازی درست برای جوانان و نوجوانان، انتقال فرهنگ، تقویت و معرفی فرهنگ و به رسمیت شناخته شدن تفاوت‌های هویتی بود.

پیامدهای اقتصادی: پیامدهای اقتصادی از نظر صاحب‌نظران حوزه ورزش شامل؛ استقبال از تماشای بازی‌های لیگ برتر و در نتیجه رونق بازارهای مالی، کاهش خسونت‌های فیزیکی و زبانی و در نتیجه کاهش هزینه‌های اقتصادی ناشی از این عامل، ترویج اخلاق در بین تماشاگران و کاهش هزینه‌های مالی به سبب رعایت موازین اخلاقی بیان شد.

پیامدهای سیاسی: به نظر صاحب‌نظران؛ افزایش سطح اعتماد، حفظ و تقویت یکپارچگی و رضایت تماشاگران از پیامدهای سیاسی مدارای اجتماعی تماشاگران فوتبال می‌باشد. شرح کدگذاری محوری و مقولات فرعی مربوط به پیامدهای مدارای اجتماعی تماشاگران در جدول شماره (۲) بیان شده است.

جدول شماره (۱): کدگذاری محوری مربوط به پیامدهای مدارای اجتماعی تماشاگران

کد انتخابی	مقولات محوری	مقولات فرعی
	پیامد اجتماعی	افزایش بهزیستی و رفاه تماشاگران / کاهش تبعیض / برقراری عدالت اجتماعی / افزایش سرمایه اجتماعی / انسجام اجتماعی / تقویت حس وحدت گروهی / افزایش سطح اعتماد / افزایش نشاط اجتماعی / لذت بردن از ورزش / تبدیل شدن ورزشگاه‌ها به محیطی برای جامعه‌پذیری / کاهش رفتارهای ضداجتماعی در ورزشگاه / کاهش

خشونت‌های فیزیکی و زبانی / رضایت اجتماعی تماشاگران / به رسمیت شناخته شدن تفاوت‌های هویتی / نهادینه شدن مدارای اجتماعی		پیامدها
شناسایی افراد مستعد در نقاط مختلف کشور / افزایش امید در بین تماشاگران / حضور اقشار و جنسیت‌های مختلف در ورزشگاه / اقلان یا عقب‌نشینی مخالفان حضور / استقبال از تماشای بازی‌ها / احترام به ارزش‌ها و اعتقادات / الگوسازی درست برای جوانان و نوجوانان / انتقال فرهنگ / تقویت و معرفی فرهنگ / به رسمیت شناخته شدن تفاوت‌های هویتی / نهادینه شدن مدارای اجتماعی	پیامد فرهنگی	
استقبال از تماشای بازی‌های لیگ برتر و رونق مالی / کاهش خشونت‌های فیزیکی و زبانی و کاهش جرائم مالی / ترویج اخلاق در بین تماشاگران	پیامد اقتصادی	
افزایش سطح اعتماد - حفظ و تقویت یکپارچگی ملی / رضایت تماشاگران	پیامد سیاسی	

نهایتاً در سومین مرحله از کدگذاری (کدگذاری گزینشی) پس از مطالعه مبانی نظری موجود و مصاحبه با افراد صاحب‌نظر در زمینه پیامدهای مدارای اجتماعی تماشاگران لیگ برتر فوتبال ایران مقوله‌های اصلی و فرعی احصا و الگوی مفهومی نهایی پیامدهای مدارای اجتماعی به شرح شکل (۲) تدوین شد. برای ترسیم مدل پیامدهای مدارای اجتماعی تماشاگران با ارتباط دادن مقوله محوری با سایر مقوله‌ها به شیوه‌ای روشمند اقدام و نهایتاً کدگذاری گزینشی انجام شده است.

مقوله هسته: احساس امنیت اجتماعی

انتخاب مقوله هسته با تمرکز بر فرایند اجتماعی بنیادی مشهود در داده‌ها که به‌وسیله جزء به جزء مقوله‌های عمده با ارجاع به یادداشت‌ها، خلاصه‌های مصاحبه‌های مورد مطالعه و نیز با بهره‌گیری از دیاگرام و مدل‌ها به عرصه گذاشته می‌شود که در پژوهش حاضر مقوله‌های محوری پیامدهای مدارای اجتماعی تماشاگران فوتبال در قالب یک مدل پارادیمی با محور پدیده مورد بررسی به یکدیگر ارتباط داده شد. پس از اتصال، ترکیب مقایسه مداوم و یکپارچه‌سازی این مقولات، مقوله «احساس امنیت اجتماعی» ظهور کرد که مقوله محوری و اساس پژوهش بوده و به عنوان پیامد نهایی مدارای اجتماعی تماشاگران در نظر گرفته شده است. بر مبنای مقوله هسته «احساس امنیت اجتماعی» که انتزاع شده از

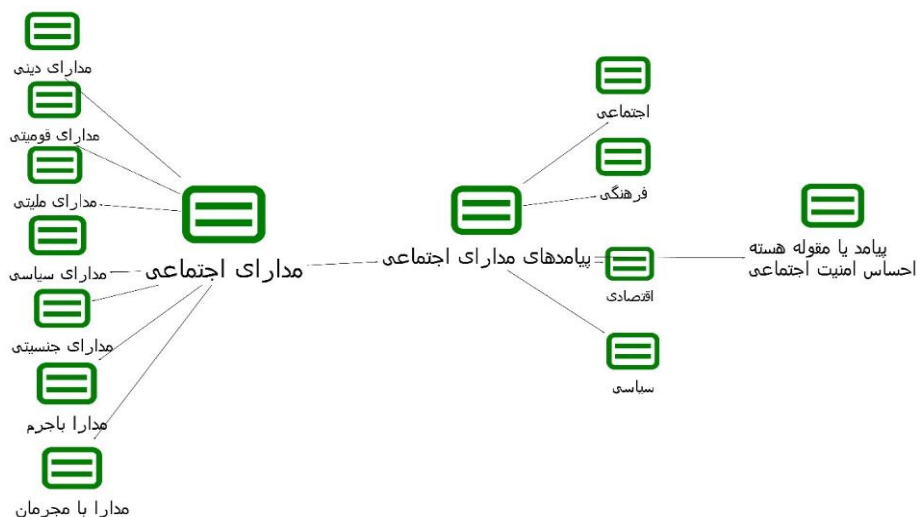
مقوله‌های فرعی است، می‌توان چنین نتیجه‌گیری کرد که وضعیت مطلوب مدارای اجتماعی دارای پیامدهای اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و سیاسی برای تماشاگران و میدان ورزش فوتبال خواهد شد که برون‌داد همه این پیامدها، ایجاد احساس امنیت اجتماعی و در نتیجه نظم اجتماعی در بین تماشاگران خواهد بود. از طرفی، مدارای اجتماعی نیز در شرایط امن اجتماعی است که تداوم پیدا خواهد کرد. یعنی زمانی که عامل یا فرد احساس کند که در یک محیطی وجود دارد که مدارا کردن منافع او را تامین می‌کند یا به عبارت دیگر فرد زمانی که احساس کند بین انتظاراتی که او از وضعیت جامعه و تعهداتی که باید نسبت به جامعه انجام دهد، یک توازن وجود داشته باشد، رفتار مداراجویانه خواهد داشت و احساس امنیت اجتماعی در او به عنوان پیامد نهایی مدارای اجتماعی تماشاگران فوتبال به وجود خواهد آمد. به عبارت دیگر پیامدهای اشاره شده توسط متخصصین و صاحب‌نظران جامعه‌شناسی که بازنمود ظاهری آن؛ افزایش بهزیستی تماشاگران، کاهش خشونت؛ محدود شدن مجادلات غیر منطقی و به دنبال آن کاهش هزینه‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی است، منجر به ایجاد فضای امن در بین تماشاگران خواهد شد، که تماشاگران در این فضا احساس امنیت و اعتماد در بین آن‌ها وجود خواهد داشت که خود این پیامد باعث افزایش مدارای اجتماعی در بین تماشاگران لیگ برتر فوتبال ایران نیز خواهد شد. در جدول (۴) مقوله هسته و مقوله‌های اصلی و فرعی پیامدهای مدارای اجتماعی تماشاگران تشریح گردیده است.

جدول شماره (۲): مقولات فرعی، اصلی و هسته استخراج شده پیامدهای مدارای اجتماعی تماشاگران فوتبال

مقوله هسته	مقولات محوری	مقولات فرعی
احساس امنیت اجتماعی	پیامد اجتماعی	افزایش بهزیستی و رفاه تماشاگران / کاهش تبعیض / برقراری عدالت اجتماعی / افزایش سرمایه اجتماعی / انسجام اجتماعی / تقویت حس وحدت گروهی / افزایش سطح اعتماد / افزایش نشاط اجتماعی / لذت بردن از ورزش / تبدیل شدن ورزشگاه‌ها به محیطی برای جامعه پذیری / کاهش رفتارهای ضداجتماعی در ورزشگاه / کاهش خشونت‌های فیزیکی و زبانی / رضایت اجتماعی تماشاگران / به رسمیت شناخته شدن تفاوت‌های هویتی / نهادینه شدن مدارای اجتماعی

شناسایی افراد مستعد در نقاط مختلف کشور/ افزایش امید در بین تماشاگران/ حضور اقشار و جنسیت‌های مختلف در ورزشگاه/ اقتناع یا عقب‌نشینی مخالفان حضور/ استقبال از تماشای بازی‌های بازی/ احترام به ارزش‌ها و اعتقادات/ الگوسازی درست برای جوانان و نوجوانان/ انتقال فرهنگ/ تقویت و معرفی فرهنگ/ به رسمیت شناخته شدن تفاوت‌های هویتی/ نهادینه شدن مدارای اجتماعی	پیامد فرهنگی	
استقبال از تماشای بازی‌های لیگ برتر و رونق مالی/ کاهش خشونت‌های فیزیکی و زبانی و کاهش جرائم مالی/ ترویج اخلاق در بین تماشاگران	پیامد اقتصادی	
افزایش سطح اعتماد - حفظ و تقویت یکپارچگی ملی/ رضایت تماشاگران	پیامد سیاسی	

در نهایت باتوجه به ظهور مقوله هسته پژوهش یعنی احساس امنیت اجتماعی مدل نهایی پیامدهای مدارای اجتماعی تماشاگران لیگ برتر فوتبال ایران به شرح شکل شماره (۲) پس از پیوند مقولات محوری و مقوله هسته ارائه گردید.

شکل شماره (۲): مدل نهایی پیامدهای مدارای اجتماعی تماشاگران فوتبال

پدیده محوری

حادثه یا اتفاق اصلی است که یک سلسله کنش‌ها و کنش‌های متقابل برای کنترل یا اداره کردن آن وجود دارد و به آن مربوط می‌شود. پدیده محوری مورد مطالعه در این پژوهش مدارای اجتماعی تماشاگران است که شاخص‌های آن از سوی متخصصین و صاحب‌نظران اجتماعی شناسایی شد. مشخصات مربوط به آن در جدول شماره (۳) ارائه شده است.

جدول شماره (۳): شاخص‌های مدارای اجتماعی

کد انتخابی	شاخص‌ها
مدارای اجتماعی	مدارای قومیتی
	مدارای ملیتی
	مدارای دینی
	مدارای سیاسی
	مدارای جنسیتی (نگرش درباره حضور یا عدم حضور زنان در ورزشگاه)
	مدارا نسبت مجرمان
	مدارا با جرم

۴. نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با اتخاذ رویکردی کیفی کوشید تا درک معنایی از پیامدهای مدارای اجتماعی تماشاگران لیگ برتر فوتبال ایران را براساس برداشت‌های ذهنی و تفاسیر و تعاریف متخصصین و صاحب‌نظران جامعه‌شناسی با تاکید بر احساس امنیت اجتماعی ارائه دهد. یافته‌های پژوهش در باب وضعیت مدارای اجتماعی تماشاگران از نظر صاحب‌نظران حوزه ورزش نشان‌داد که وضعیت مدارای اجتماعی در بین تماشاگران فوتبال ایران هنوز به

مسئله تبدیل نشده است. همچنین تحلیل دیدگاه آن‌ها پیرامون پیامدهای مدارای اجتماعی تماشاگران فوتبال منتج به پیدایش یک الگوی کیفی شد که شرایط آن به قرار زیر بود:

در الگوی اشاره شده پیامدهای اجتماعی مدارای اجتماعی تماشاگران لیگ برتر فوتبال ایران شامل؛ افزایش بهزیستی و رفاه تماشاگران، کاهش تبعیض در بین تماشاگران و تیم‌های حاضر در لیگ برتر ایران، کمک به برقراری نسبی عدالت اجتماعی در بین تیم‌های حاضر در لیگ برتر ایران، انسجام اجتماعی در بین تماشاگران تیم‌های حاضر در لیگ برتر ایران، تقویت حس وحدت گروهی در بین تماشاگران تیم‌های حاضر در لیگ برتر ایران، افزایش سطح اعتماد، افزایش نشاط اجتماعی، لذت بردن از ورزش در بین تماشاگران تیم‌های حاضر در لیگ برتر، جامعه‌پذیری، کاهش رفتارهای ضداجتماعی در ورزشگاه، کاهش خشونت‌های فیزیکی و زبانی، رضایت اجتماعی به رسمیت شناخته شدن تفاوت‌های هویتی و نهادینه شدن مدارای اجتماعی در بین تماشاگران فوتبال بود. بنی اسدی و همکاران (۱۴۰۰) در تحقیق خود در زمینه مدارای اجتماعی و پیامدهای اجتماعی آن متغیرهای فوق را بیان نمودند و نتایج تحقیق حاضر را تأیید می‌کنند. همچنین نیکخواه و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهش خود با عنوان تعیین کننده‌های اجتماعی مدارای اجتماعی به موضوعات؛ پویایی اجتماعی و پیکربندی اجتماعی و رفاه اجتماعی را به عنوان پیامدهای مدارای اجتماعی در بین شهروندان شهر بندر عباس بیان نموده است که تأیید کننده نتایج پژوهش حاضر می‌باشد.

در توضیح این یافته و یافته‌های محققین باید گفت که انسان‌ها با هویت‌های متفاوت ذاتاً موجودات اجتماعی می‌باشند و حس وحدت گروهی در بین همه آن‌ها وجود دارد و زمانی که ارتباطات خود را با اطرافیان همراه با احترام و عادلانه ادامه می‌دهند و تعاملات اجتماعی بین آن‌ها وجود داشته باشد اعتماد اجتماعی افزایش و در نتیجه نشاط اجتماعی را در پی خواهد داشت که این موضوع در مورد تماشاگران فوتبال نیز صادق می‌باشد و همچنین لازم است که گفته شود زمانی هم که فرد ارتباطات خود را کاهش می‌دهد، به

سمت انزوا کشیده می‌شود و خود این منزوی شدن، هم بیماری‌های روحی و روانی فرد را افزایش و خشونت اجتماعی را در پی خواهد داشت.

پیامدهای فرهنگی مدارای اجتماعی تماشاگران لیگ برتر فوتبال ایران شامل؛ افزایش امید در بین تماشاگران، شناسایی افراد مستعد در نقاط مختلف کشور، حضور اقشار و جنسیت‌های مختلف در ورزشگاه، اقلان یا عقب‌نشینی مخالفان حضور خانم‌ها در ورزشگاه، استقبال از تماشای بازی‌های لیگ برتر فوتبال ایران، احترام بیشتر به ارزش‌ها و اعتقادات دیگران متفاوت، الگوسازی درست برای جوانان و نوجوانان، انتقال فرهنگ به تماشاگران فوتبال و به رسمیت شناخته شدن تفاوت‌های هویتی، از نظر متخصصین حوزه ورزش شناسایی شد. در این راستا زالی‌زاده و همکاران (۱۳۹۷) در تحقیق خود در زمینه مدارای اجتماعی و پیامدهای فرهنگی آن ضمن تایید پژوهش حاضر بیان می‌دارد که گسترش همبستگی و افزایش فرهنگ مدارا از پیامدهای فرهنگی مدارای اجتماعی است و معتقد است مدارا سبب می‌شود افراد جامعه، تفاوت‌ها را به‌عنوان امر بدیهی در جامعه بپذیرند و از انجام اعمال خشونت‌آمیز در برابر دیگری خودداری کنند.

پیامدهای اقتصادی مدارای اجتماعی تماشاگران نیز از نظر صاحب‌نظران حوزه ورزش شامل؛ استقبال از تماشای بازی‌های لیگ فوتبال، افزایش درآمد حاصل از استقبال از بازی‌های لیگ، ترویج اخلاق در بین تماشاگران و در نتیجه کاهش هزینه‌های مالی و اقتصادی، کاهش جرائم مالی و انضباطی تماشاگران بود. پژوهش مرادی و ستاری‌فر (۱۳۹۸) با موضوع پرخاشگری و خشونت در بین تماشاگران فوتبال نیز موید نتایج پژوهش حاضر است.

پیامدهای سیاسی مدارای اجتماعی تماشاگران فوتبال نیز شامل؛ افزایش سطح اعتماد و امنیت، حفظ و تقویت یکپارچگی و رضایت تماشاگران، شناسایی و تایید شد و نهایتاً در الگوی نهایی مقوله هسته احساس امنیت اجتماعی تماشاگران از ترکیب پیامدهای شناسایی شده توسط صاحب‌نظران حوزه ورزشی بروز و ظهور کرد. پس می‌توان گفت که مدارای اجتماعی دارای پیامدهای اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و سیاسی برای تماشاگران فوتبال

است که برونداد همه این پیامدها به وجود آمدن احساس امنیت و در نتیجه امنیت و نظم اجتماعی در بین تماشاگران خواهد بود. امنیت و نظم اجتماعی با نحوه برخورد هویت‌های مختلف در جامعه و به تبع آن مدارای اجتماعی در ارتباط است. بنابراین اگر مناسبات اجتماعی تماشاگران دچار اختلال گردد و تماشاگران (با هویت‌های مختلف) نسبت به یکدیگر احساس امنیت نداشته باشند یا دچار بی‌اعتمادی شوند، پیوندها و تعلقات مشترک اجتماعی آن‌ها نسبت به یکدیگر تضعیف شود، ناامنی اجتماعی در بین آن‌ها ظهور پیدا می‌کند که باز نمود ظاهری آن؛ افزایش خشونت‌های در بین آن‌ها؛ افزایش مجادلات غیر منطقی و به طبع آن افزایش هزینه‌های اقتصادی و اجتماعی و سیاسی و در نتیجه کاهش انسجام اجتماعی در بین آن‌ها خواهد بود. این نتیجه موید نظریه گیدنز در مورد امنیت و مدارای اجتماعی می‌باشد، همچنین تایید کننده پژوهش مرادی و ستاری‌فر (۱۳۹۸) با موضوع پرخاشگری و خشونت در بین تماشاگران فوتبال و پژوهش جلائیان بخشنده و همکاران (۱۳۹۷) با موضوع رابطه اعتماد و مدارای اجتماعی می‌باشد.

باتوجه به نتیجه پژوهش، برای توسعه مدارای اجتماعی و در نتیجه افزایش احساس امنیت اجتماعی در بین تماشاگران راهبردها و پیشنهادهای زیر ضروری به نظر می‌رسد.

۱) راهبردهای مدیریتی: رعایت عدالت اجتماعی بین تیم‌ها و تماشاگران تیم‌های مختلف، مسئولیت‌پذیری مدیران ورزشی و مدیران باشگاه‌ها، ارتقای سطح کیفی رسانه‌های شنیداری، دیداری و مجازی در جهت همبستگی بیشتر بین تماشاگران فوتبال با هویت‌های مختلف، برنامه‌ریزی و نظم و همچنین ایجاد فضای برای اینکه تماشاگران در محیط ورزشگاه احساس امنیت داشته باشند.

۲) راهبردهای آموزشی: ترویج فرهنگ مدارای اجتماعی در بین تماشاگران، برنامه‌ریزی برای طراحی سیستم طرفداری سازمان‌یافته برای تیم‌های فوتبال، توسعه برنامه‌های فرهنگی و اجتماعی در ورزشگاه‌ها، الگوبرداری از لیگ‌های موفق دنیا، آموزش از طریق رسانه‌ها؛ تاثیر چشم‌گیر و انکارناپذیر رسانه‌های گروهی به‌ویژه صدا و سیما در این زمینه، همکاری و هماهنگی آنان بسیار ضروری به نظر می‌رسد. برگزاری دوره‌های آموزشی برای بازیکنان،

مربیان، پیشکسوتان، لیدرها و ... توسط متخصصان اجتماعی و فرهنگی می‌تواند اعتلای فرهنگ تماشاگران، خویشتنداری و اخلاق‌مداری تماشاگران فوتبال و در نتیجه مدارای اجتماعی در بین تماشاگران را در پی داشته باشد.

در مجموع باید گفت که فراگیر شدن مدارای اجتماعی در بین تماشاگران می‌تواند احساس امنیت، امنیت اجتماعی، بهزیستی و رفاه آن‌ها را در پی داشته باشد. بنابراین پیشنهاد می‌گردد در تحقیقات آینده تلاش شود تا مطالعات به موضوع مدارای اجتماعی و احساس امنیت تماشاگران در بین تماشاگران سایر لیگ‌ها و حتی در بین دست‌اندرکاران میدان ورزش اعم از؛ مربیان، بازیکنان و مدیران سوق داده شود. در پایان نویسندگان بر خود لازم می‌دانند مراتب تشکر صمیمانه خود را از وزارت ورزش و جوانان، فدراسیون فوتبال، مشارکت‌کنندگان مصاحبه و کلیه کسانی که در انجام و ارتقای کیفی این پژوهش یاری رساندند، اعلام کنند.

فهرست منابع و مآخذ

الف. منابع فارسی

- آقای، مجید، و صفاری، علی (۱۳۹۷). بررسی جرم شناختی خشونت تماشاگران فوتبال. پژوهشهای حقوق جزا و جرم شناسی، ۶(۱۱)، ۳۵-۶۷. SID: <https://sid.ir/paper/269776/fa>
- ادیبی سده، مهدی؛ رستگار، یاسر و بهشتی، سید صمد (۱۳۹۱). مدارای اجتماعی و ابعاد آن. فصلنامه علم پژوهشی رفاه اجتماعی، سال سیزدهم، ۱، ۳۷۶-۳۵۳. <http://refahj.uswr.ac.ir/article-۳۵۳-۳۷۶-fa.html>
- اسلامی آزاد، اسلام؛ ایمان زاده، مسعود؛ محرم زاده، مهرداد و عزیزیان، نسرین (۱۴۰۱). ارزیابی مدل فرهنگ رفتاری اخلاق مدار در بین تماشاگران فوتبال لیگ برتر ایران. ماهنامه جامعه شناسی سیاسی ایران، دوره ۵، شماره ۱۰، ۱۲۶۶-۱۲۶۴. Doi: [10.30510/PSI.2022.323477.2929](https://doi.org/10.30510/PSI.2022.323477.2929)
- اکو، اومبرتو (۱۳۷۸)، تعاریف بی مدارایی، در تسامح از دیروز تا امروز، ترجمه مازیار مهیمنی و محمدرضا شیخ محمدی، تهران، نشر ثالث.
- اونوق، ناز محمد؛ حقی، ناصر و صوفی خجسته، عبدالخلیل (۱۳۹۸) بررسی رابطه بین دینداری و تحمل اجتماعی در دانش آموزان شهرستان کلاله. مطالعات جامعه شناسی، ۱۲(۴۲)، ۱۲۴-۱۰۳.
- بشیریه، حسین (۱۳۷۴). دولت عقل: ده گفتار در فلسفه و جامعه شناسی سیاسی. تهران: موسسه نشر علوم نوین .
- بنی اسدی، محمدرضا؛ قدیمی، بهرام؛ خبیری، کاوه؛ علیپور درویش، زهرا و حجت، شهلا (۱۴۰۰)، ارائه الگوی مدارای اجتماعی تماشاگران باشگاههای لیگ برتر فوتبال ایران، فصلنامه علمی پژوهش-های کاربردی در مدیریت ورزشی، دوره ۱۰، شماره ۲، ۱۲۲-۱۱۱. <https://doi.org/10.30473/arsm.2021.8236>.
- بهرامی، بهرام (۱۳۷۴). نمونه گیری گلوله برفی. تهران، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه تربیت مدرس .
- بهشتی، سیدصمد؛ علیزاده آرند، مصطفی و کنعانی، زهرا. (۱۳۹۸) تبیین جامعه‌شناختی رابطه هوش فرهنگی و مدارای اجتماعی بین شهروندان شهر یاسوج، پژوهش های راهبردی مسائل اجتماعی ایران، ۲(8). doi:10.22108/srsp.2020.121070.1489.106-87.8(2)
- بیات، بهرام و قنبری، محمد. (۱۳۹۷). تبیین تأثیر تهدیدات تروریستی بر احساس امنیت عمومی.

- امنیت ملی، ۸(۲۹)، ۸۷-۱۰۸. SID. <https://sid.ir/paper/fa/۵۲۴۵۱۰>
- بیاتی، پروانه (۱۳۹۷)، تبیین جامعه شناختی چالش ها و فرصت های مرتبط با مدارای اجتماعی شهروندان شهر تهران، مجله بررسی مسایل اجتماعی ایران (نامه علوم اجتماعی)، دوره ۹، شماره ۲. ۱۷-۳۹. doi: 10.22059/IJSP.2018.68618
 - پیری، حسن و نیازی، محسن (۱۴۰۰). فراتحلیل مطالعات نسبت اعتماد اجتماعی و مدارای اجتماعی در ایران، اسلام و مطالعات اجتماعی 9، شماره ۱ (پیاپی ۳۳)، ۱۵۰-۱۷۷. doi: 10.22081/jiss.2021.59385.1729
 - جلائیان بخشنده، وجیهه؛ قاسمی، وحید و ایمان، محمد تقی (۱۳۹۷) تدوین و سنجش پذیری مقیاس مدارای اجتماعی مبتنی بر نظریه ساخت یابی گیدنز، دو فصلنامه پژوهش های جامعه شناسی معاصر، سال هفتم، شماره ۱۲، ۱۶۰-۱۳۵. magiran.com/p1886700.
 - جهانگیری، جهانگیر و افراسیابی، حسین (۱۳۹۰). مطالعه خانواده های شهر شیراز در زمینه عوامل و پیامدهای مدارای اجتماعی. جامعه شناسی کاربردی (مجله پژوهشی علوم انسانی دانشگاه اصفهان)، ۲۲(۳) (پیاپی ۴۳)، ۱۵۳-۱۷۵. SID. <https://sid.ir/paper/fa/۱۵۴۹۷۲>
 - خجسته مهر، رضا؛ داتلی بگی، مژگان و عباس پور، ذبیح اله (۱۳۹۷). آزمون مدل مدارای با رویکرد اسلامی در بافت زندگی زناشویی. روانشناسی خانواده، ۵(۱)، ۷۰-۵۷. SID. <https://sid.ir/paper/10.22108/JAS.2021.124458.1958>
 - ذکائی، محمد سعید و امیری مقدم، محدثه (۱۴۰۰). بر ساخت اجتماعی مدارای در زندگی روزمره شهری. جامعه شناسی کاربردی، دوره ۳۲، شماره ۴، ۲۴-۱. doi: 10.22108/JAS.2021.124458.1958
 - رحمتی، محمدمهدی و محسنی تبریزی، علیرضا (۱۳۸۲). بررسی عاملهای جامعه شناختی خشونت و پرخشگری تماشاگران فوتبال مطالعه موردی: شهر تهران. المپیک، ۱۱(۳-۴) (پیاپی ۲۴)، ۹۱-۷۷. SID. <https://sid.ir/paper/fa/۳۵۷۳۱>
 - زالی زاده، مسعود؛ باقری، معصومه و ملتفت، حسین (۱۳۹۷) بررسی عوامل خانوادگی موثر بر مدارای اجتماعی (مورد مطالعه دانشجویان دانشگاه شهید چمران اهواز). جامعه شناسی کاربردی، ۲۹(۲)، ۱۴۶-۱۲۹. doi: 10.22108/jas.2018.75185.0.۱۲۹-۱۴۶
 - زمانی، طوبی؛ محسنی تبریزی، علیرضا و شاه محمدی، عبدالرضا (۱۳۹۹). تبیین جامعه شناختی احساس ناامنی اجتماعی و تأثیر آن بر ناپردباری اجتماعی (مورد مطالعه ساکنان بالای ۱۸ سال شهر تهران، فصلنامه علمی امنیت ملی، ۱۰(38)، ۳۸۸-۳۶۳.
 - عظیمی گرگانی، هادی (۱۳۹۲). بررسی مبانی فلسفی تولرنس با رویکردی به تسامح و تساهل، پژوهش های اعتقادی کلامی (علوم اسلامی)، دوره ۱۰، شماره ۱۰، ۲۸-۱۰.

magiran.com/p1175839.

- عزیزاده، امیر رضا و انتشاری، فاطمه (۱۳۹۹)، بررسی عوامل موثر بر شیوه های ابراز خشونت در تماشاگران و بازیکنان فوتبال، نشریه علمی رویکردهای پژوهشی نوین مدیریت و حسابداری، شماره ۴۱، ۵۷-۴۵. <https://majournal.ir/index.php/ma/article/view/503>
- فتحعلی، محمود (۱۳۷۸)، تساهل و تسامح اخلاقی، دینی و سیاسی، قم، موسسه فرهنگی طه.
- فراستخواه، مقصود (۱۳۸۹)، چرا مدارا می کنیم یا نمی کنیم، روزنامه شرق، ۱۳ آبان
- قادرزاده، امید و نصرالهی، یوسف (۱۳۹۸)، مدارای اجتماعی در جوامع چند فرهنگی؛ مطالعه پیمایشی شهروندان میاندوآب، نشریه علوم اجتماعی (ادبیات و علوم انسانی سابق) دانشگاه فردوسی مشهد، دوره ۱۶، شماره ۳۳، ۸۹-۱۳۳. ۱۳۳-۸۹-۳۳. doi: 10.22067/jss.v16i1.69008.16(1),89-133.
- قاسمی، وحید؛ ذوالاکتاف، وحید و نورعلی وند، علی (۱۳۸۸). توصیف جامعه شناختی عوامل موثر بر وندالیسم و اوباشگری در ورزش فوتبال. المپیک، ۱۷ (پیاپی ۴۵)، ۷۹-۶۹. SID. [/fa3792vhttps://sid.ir/paper/](https://sid.ir/paper/fa3792v)
- محسنی تبریزی، علیرضا (۱۳۹۵)، روش تحقیق کیفی در مکاتب تفسیری (زمینه و کاربرد)، انتشارات اطلاعات.
- مرادی، مهدی و ستاری فر، صادق (۱۳۹۸). بررسی پرخاشگری و خشونت در فوتبال و ارائه راهکارهای پیشگیرانه و کنترلی. مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی. <https://rc.majlis.ir/fa/report/download/1196582>
- مهرآیین، محمدرضا (۱۳۹۳)، نظریات جدید جامعه شناسی ورزش، تهران، نشر جامعه شناسان.
- نیکخواه، هدایت اله؛ ولی پور، زهرا؛ سرافراز، پرنیان و آهو قلندری، سیده زینب (۱۳۹۹) تعیین کننده های اجتماعی مدارای اجتماعی در شهر بندرعباس، فصلنامه علمی و پژوهشی رفاه اجتماعی، دوره ۲۰، شماره ۷۸، ۱۷۷-۱۳۷. http://r_refahj.uswr.ac.ir/article-13617-137-177. fa.html
- نیک نژاد، محمدرضا؛ شعبانی بهار، غلامرضا و قربانزاده زعفرانی، سیدقاسم (۱۳۹۳). سنجش نگرش مدیران ورزشی و غیر ورزشی در پیش بینی افزایش وفاق اجتماعی با محوریت ورزش قهرمانی. مطالعات راهبردی ورزش و جوانان. (۲۶) ۱۳، ۶۳-۷۶.

ب. منابع انگلیسی

- Agius.E& Ambrosewic.J.(2003), **Toward a Culture of Tolerance & Peace**. Saint-Mathieu street Montréal (Quebec) Canada, <http://www.ibcr.org>.
- Banshchikova, T, Solomonov, Vand Fomina, E(2015) **Attitudes and Tolerance in the Structure of Individual Readiness for Intercultural Interaction**, *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 214:916-924, DOI:[10.1016/j.sbspro.2015.11.753](https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.11.753)
- Berggren, N & Nilsson, T, 2020. **Tolerance in the United States: Does economic freedom transform racial, religious, political and sexual attitudes?.** *European Journal of Political Economy*, Elsevier, vol. 45(S), pages 53-70. DOI: [10.1016/j.ejpoleco.2016.06.001](https://doi.org/10.1016/j.ejpoleco.2016.06.001)
- Crowley, F., & Walsh, E. (2021). **Tolerance, social capital, and life satisfaction: a multilevel model from transition countries in the European Union.** *Journal of Review of Social Economy*. <https://doi.org/10.1080/00346764.2021.1957994>
- Djalal, D(2019) **The Socio-economic Value of Sports: Strengthening Social Capital through Football**, *Journal of Sustainable Development*, Vol. 8, No. 6, DOI:[10.5539/jsd.v8n6p16](https://doi.org/10.5539/jsd.v8n6p16)
- King, P(1976): *toleration* London, george allen&unwin.
- Kobayashi, T. (2010). **Bridging social capital in online communities: Heterogeneity and social tolerance of online game players in Japan.** *Human Communication Research*, 36(4), 546-569. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2958.2010.01388.x>
- Velthuis,E. Verkuyten, M. and Smeekes, A(2021) **Different Faces of Social Tolerance: Conceptualizing and Measuring Respect and Coexistence Tolerance.** *Social Indicators Research* 158(1), DOI:[10.1007/s11205-021-02724-5](https://doi.org/10.1007/s11205-021-02724-5)
- Verkuyten Maykel, Yogeewaran Kumar and Levi Adelman(2020) **The Negative Implications of Being Tolerated: Tolerance From the Target's Perspective.** *Perspectives on Psychological Science*. Vol. 15(3) 544–561, <https://doi.org/10.1177/1745691619897974>